Europadomstolens domar*

Under mars–juni 2022

*Av jur.kand. Anna Rogalska Hedlund***

Samtidens stora händelser såsom kriget i Ukraina, Coronapandemin och klimatförändringarna är frågor som även gör avtryck i Europadomstolens arbete.

Kriget i Ukraina har under andra kvartalet av 2022 föranlett Europadomstolen att beordra att Ryssland respekterar rättigheterna, särskilt rätten till medicinsk hjälp om sådan behövs, för de krigsfångar som Ryssland tillfångatagit (*Pinner mot Ryssland och Ukraina*, *Aslin mot Ryssland* och *Ukraina och Oliynichenko mot Ryssland och Ukraina*).

Europadomstolen har även bekräftat mottagandet av ett mellanstatligt klagomål som Ukraina riktat mot Ryssland som avser påstående om massiva och grova övergrepp av rysk militär på ukrainskt territorium sedan den 24 februari 2022 (*Ukraina mot Ryssland (X)*, applikationsnummer 11055/22).

Samtidigt har Europadomstolen meddelat flera domar mot Ryssland som visar på systematiska kränkningar bl.a. gentemot civilsamhället och religiösa grupper, yttrandefriheten men även av äganderätten (se *Ecodefence m.fl. mot Ryssland, Taganrog LRO m.fl. mot Ryssland*, *OOO Memo mot Ryssland* och *Lidya Nikitina mot Ryssland*).

Europadomstolen har även meddelat några domar i kölvattnet av coronapandemin där restriktionerna i ena fallet ansågs vara för långtgående (se *Communaute genevoise d'action syndicale (CGAS) mot Schweiz och Fenech mot Malta*).

Frågan om staterna kan hållas ansvariga för att inte begränsa klimatförändringarna har hänskjutits till stora kammaren i inte mindre än tre mål. Det ska bli mycket intressant att följa dessa (se *Duarte Agostinho m.fl. mot 33 länder*, applika-

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning.

** Översikten omfattar perioden januari till februari 2022. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2022 s. 289 ff. – De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. – Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. – En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44:2 i konventionen dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

tionsnummer 39371/20, *Verein Klimaseniorinnen m.fl. mot Schweiz*, applikationsnummer 53600/20) och *Carême mot Frankrike*, applikationsnummer 7189/21).

1. Fenech mot Malta (dom 01.03.2022)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) och förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – restriktioner och risk för covid i fängelse

Klaganden frihetsberövades misstänkt för inbladning i mordet på en maltesisk journalist. Europadomstolen bedömde att restriktionerna som förhindrade besök och gym måste ses under de speciella omständigheterna som rådde under pandemin. Vare sig dessa restriktioner eller förhållandena i övrigt var tillräckligt allvarliga för att utgöra en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

Beträffande risken att smittas konstaterade Europadomstolen att fängelset hade infört ett stort antal åtgärder för att minska spridningen av Covid-19, t.ex. arbetade kriminalvårdarna längre pass för att minska antalet byten och kontakt med omvärlden, diverse hygieniska åtgärder, snabbtester, temperaturkontroller m.m. Klaganden hade inte heller visat att han på grund av att han hade opererat bort en njure tillhörde en särskild riskgrupp. Artikel 2 var därför inte tillämplig och det förelåg ingen kränkning av artikel 3 i konventionen beträffande smittorisken.

2. Kozan mot Turkiet (dom 01.03.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) och rätten till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – domare fick reprimand för att ha delat en artikel på Facebook

Klaganden som var domare delade, utan att själv kommentera, en artikel i en sluten Facebook-grupp för jurister. Artikeln rörde domares oberoende och opartiskhet i ett fall av misstänkt korruption. Han hade även uttalat sig om oberoendet av rättssystemet i media.

Europadomstolen fann att hans delning och uttalanden hade bidragit till en viktigt offentlig debatt och att sanktionerna mot honom inte hade tillgodosett något angeläget intresse. Det hade vidare saknats möjlighet för klaganden att överpröva sanktionerna. Det förelåg därför kränkningar av yttrandefriheten och rätten till effektiva rättsmedel enligt artiklarna 10 och 13 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

3. I.V.T. mot Rumänien (dom 01.03.2022)

Fråga om skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen)
– tv-intervju med minderårig utan vårdnadshavares samtycke

Klaganden var 11 år när en skolkamrat ramlade ut från ett tåg och dog under en skolutflykt. Klaganden blev intervjuad av en tv-kanal där hon uttryckte kritik att barn hade varit utan vuxen uppsikt. Intervjun sändes och uppgav hennes namn. Enligt klagande fick hon utstå negativa attityder från andra barn, skolpersonal och skolmyndigheter på grund av sina uttalanden. Den inhemska domstolen bedömde att nyhetsvärdet och yttrandefriheten fick ges företräde och avslog hennes begäran om ersättning av tv-bolaget.

Europadomstolen konstaterade att den inhemska avvägningen mellan barnets rätt till integritet och yttrandefriheten hade varit översiktlig, särskilt mot bakgrund att hon var minderårig. Europadomstolen bedömde också att det inte hade varit nödvändigt att röja hennes identitet. Sammantaget fann Europadomstolen en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *Reyes Jimenez mot Spanien* (dom 08.03.2022) där vårdnadshavares skriftliga samtycke, som krävdes enligt spansk lag, hade saknats innan ett kirurgiskt ingrepp.

4. Johansen mot Danmark (beslut 03.03.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen)
– fråntagande av medborgarskap

Klaganden var född och uppvuxen i Danmark. Hans mor var dansk och hans far var tunisier. Han var gift med en dansk kvinna och de hade ett gemensamt barn. 2016 greps hans för att tre år tidigare ha rest till ”Islamiska staten” för att träna inför terroristattacker. Han dömdes till fyra års fängelse. Underinstanserna beslutade att inte frånta honom hans danska medborgarskap men den danska högsta domstolen ändrade beslutet och bedömde att eftersom han talade arabiska, hade band till Tunisien och hans fru inte var främmande inför att flytta till Tunisien var det inte oproportionerligt att frånta honom hans danska medborgarskap.

Europadomstolen bedömde att den danska högsta domstolen hade gjort en grundlig prövning av olika intressen och omständigheterna i det enskilda fallet. Europadomstolen betonade också att han var fälld för handlingar som han gjort av egen fri vilja som utgjorde allvarliga terroristbrott och att det var legitimt för stater att agera bestämt mot terrorism som i sig utgjorde ett hot mot mänskliga rättigheter. Europadomstolen fann därför att klagomålet var uppenbart ogrundat.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

5. Shorazova mot Malta (dom 03.03.2022)

Fråga om rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – bristfällig rättssäkerhet vid frysta tillgångar

Klaganden var änka till en politisk motståndare till Kazakstans f.d. president. Kazakstan hade försökt frysa hennes och hennes makes tillgångar i flera europeiska länder utan framgång. Även en begäran att utlämna klagandens make hade avslagits i Österrike. Maltesiska myndigheter hade dock fryst hennes tillgångar utan att klaganden hade hörts i saken. Hennes tillgångar på Malta var frysta i åtta år.

Europadomstolen fann det bekymrande att lagligheten av beslutet att frysa klagandens tillgångar inte hade prövats under en period av nästa åtta år. Mot bakgrund av att flera europeiska länder valt att avslå Kazakstans olika begäran gentemot klaganden och hennes numera avlidna make fann Europadomstolen att det fanns skäl att misstänka att politiska skäl låg bakom Kazakstans agerande snarare än ett genuint intresse att beivra brott. Europadomstolen var också kritisk till att beslutet att frysa tillgångarna hade varit automatiskt utan att ge klaganden ett tillfälle att komma till tals. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen att det rörde sig om en kränkning av äganderätten.

6. Shenturk m.fl. mot Azerbajdzjan (dom 10.03.2022)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) – överföring till Turkiet förtäckt utlämning

Klaganden var turkiska medborgare som hade arbetat som lärare i skolor i Azerbajdzjan kopplade till den så kallade Gülenrörelsen. Europadomstolen konstaterade att de klagande hade överförts från Azerbajdzjan till Turkiet i strid med inhemsk och internationell rätt vilket stred mot artiklarna 3 och 5 i konventionen.

7. Grzęda mot Polen (dom 15.03.2022, stor kammare)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – rätt till domstolsprövning vid entledigande från domstolsråd

Klaganden hade varit domare sedan 1986 och var vid tidpunkten för domen domare i polska högsta förvaltningsdomstolen. 2016 valdes han in som ledamot på fyra år till det polska domstolsrådet som bl.a. tillsätter nya domare. 2017, i samband med Polens omfattande och kritiserade reform av rättsväsendet avslutades klagandens mandatperiod. Beslutet kunde inte överklagas.

Europadomstolen bedömde att det var försvarbart att påstå att det med stöd av den polska konstitutionen, praxis och annan lagstiftning fanns en rättighet att full-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

göra hela mandatperioden i domstolsrådet. Europadomstolen fann vidare att det inte hade visats att det fanns en objektivt försvarbar anledning att begränsa rätten till domstolsprövning vid ett förtida avslut av mandatperioden. Den polska staten hade inte anfört något sådant skäl annat än att begränsningen av domstolsprövningen inte var ett resultat av reformen av rättsväsendet.

Europadomstolen betonade också att entledigandet av klaganden skett i kontexten av de omfattande och kritiserade reformerna av rättsväsendet som Polen genomfört. Europadomstolen har i tidigare avgöranden slagit fast kränkningar av rätten till en rättvis rättegång för att den dömande domstolssammansättningen inte bedömdes vara upprättad enligt lag (*Xero Flor w Polsce sp. z o.o. mot Polen* (dom 07.05.2021) avseende den polska konsitutionsdomstolen, *Reczkowicz mot Polen* (dom 22.07.2021) avseenden avseende den disciplinära kammaren i den polska högsta domstolen, *Dolińska-Ficek and Ozimek mot Polen* (dom 08.11.2021) avseende kammaren för extraordinär prövning och offentliga affärer i polska högsta domstolen och *Advance Pharma SP. z o.o mot Polen* (dom 03.05.2021) avseende den civila kammaren i den polska högsta domstolen) och för att justitieministerns entledigande av domare från deras uppdrag som vice-ordförande inte gick att överpröva av domstol (*Broda and Bojara mot Polen* (29.06.2021)).

Se även *Żurek mot Polen* (dom 16.06.2022) där Europadomstolen fastslog en kränkning av yttrandefriheten och rätten till domstolsprövning för en kumulation av åtgärder mot en domare och tidigare talesperson för det polska domstolsrådet.

Jfr också *Straume mot Lettland* (dom 02.06.2022) där klaganden, som var ordföranden för ett fackförbund, fick utstå diverse repressalier för att uttryckt oro kring flygsäkerheten. Europadomstolen fastslog kränkningar av rätten till mötes- och föreningsfriheten i artikel 11 i konventionen och rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

8. Bjarki H. Diego mot Island (dom 15.03.2022)

Fråga om en rättvis rättegång – kallades vittnesförhör trots att det förelåg misstanke om brott

Klaganden var en banktjänsteman på Island under finanskrisen 2008. Han förhördes som vittne samtidigt som han egentligen var misstänkt för brott och var föremål för hemlig telefonavlyssning. Hans vittnesmål låg sedermera till grund för en fällande dom mot honom där hand dömdes till två och halvt års fängelse. Efter den fällande domen avslöjades i media att en av domarna hade haft aktier som blivit värdelösa när bl.a. banken som klaganden arbetade på gick i konkurs.

Europadomstolen konstaterade inledningsvis att domarens aktieinnehav på omkring 140 euro var så litet att det inte påverkade hans oberoende. Däremot hade regeringen inte lyckats visa att det inte påverkade klagandens rätt till en rättvis rättegång att han hade blivit förhörd som vittne utan att meddelas misstanke om

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

brott trots att han vid tidpunkten var misstänkt för brott. Han hade bl.a. inte blivit skyndsamt informerad om anklagelserna mot honom. Det påverkade även hans rätt att välja försvarare. Europadomstolen fann därför en kränkning av artikel 6.1 och 6.3 a och c i konventionen.

Se även *Tonkov mot Belgien* (dom 08.03.2022) där det förelåg en kränkning på grund av begränsningarna av tillgång till advokat i det inledande skedet av straffprocessen.

9. Communaute genevoise d'action syndicale (CGAS) mot Schweiz (dom 15.03.2022)

Fråga om förenings- och mötesfrihet (artikel 11 i konventionen) – för långtgående restriktioner under pandemin

Klaganden var ett fackförbund som hade nekats att anordna en sammankomst den 1 maj 2020 på grund av de då rådande covid-19-restriktionerna som förbjöd större sammankomster mellan mars och augusti 2020.

Europadomstolen var väl medveten om det hot mot människors liv och hälsa som covid-19-pademin innebar men noterade samtidigt att Schweiz inte hade begärt undantag enligt artikel 15 i konventionen från t.ex. mötes- och föreningsfriheten. Europadomstolen noterade särskilt att de inhemska domstolarna inte hade gjort någon avvägning av omständigheterna i det enskilda fallet utan hade godtagit ett blankettförbud. Europadomstolen fann dessutom att den som bröt mot förbudet riskerade straffrättsliga sanktioner. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen, mot bakgrund av vikten av rätten till fredliga sammankomster i ett demokratiskt samhälle, att inskränkningarna inte hade varit proportionerliga och att det därför röde sig om en kränkning av mötes- och föreningsfriheten enligt artikel 11 i konventionen.

10. Lidya Nikitina mot Ryssland (dom 15.03.2022)

Fråga om rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – lägenhet köpt av död person i god tro

Klagande köpte en lägenhet av en person som vid tidpunkten för köpet visade sig redan var död.

Europadomstolen konstaterade att den möjlighet till kompensation i liknande fall som införts i rysk lagstiftning inte var tillgänglig för klaganden. Även om säljarens död varit känd för ryska myndigheter flera månader innan klaganden genomförde köpet så hade inte informationen vidarebefordrats till relevanta myndigheter så att det hade framkommit vid köpet att säljaren var död. Inhemska myndigheter borde också ha kunnat upptäcka förfalskningen av dokument. Klaganden hade haft fog och borde rimligtvis ha kunnat förlita sig på den bedömningen som

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

myndigheter hade gjort. Europadomstolen fann därför att en kränkning av äganderätten förelåg.

För liknande avgöranden se *Gladysheva mot Ryssland Russia* (dom 06.12.2011), *Pchelintseva m.fl. mot Ryssland* (dom 17.11.2016), *Alentseva mot Ryssland* (dom 17.11.2016), *Ponyayeva mot Ryssland* (dom 17.11.2016) och *Kirillova mot Ryssland* (dom 13.09.2016)

I fallet *Oikhovik m.fl. mot Ryssland* (dom 15.03.2022) fann Europadomstolen dock att den nya kompensationslagstiftningen *prima facie* var tillämplig och klagandena borde därför ha uttömt det rättsmedlet innan de vände sig till Europadomstolen.

11. OOO Memo mot Ryssland (dom 15.03.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – statliga bolag kan endast förtalas i exceptionella fall

Klaganden var ett mediebolag som publicerade en artikel gällande bidrag från en region i södra Ryssland. Regionen väckte talan mot bolaget för förtal och fick framgång i inhemska domstolar.

Europadomstolen noterade att det fanns ett antal liknande mål som rörde frågan om förtal av statliga myndigheter anhängiggjorda vid Europadomstolen. Europadomstolen erinrade att enligt praxis kan även företag ha rätt till skydd för sitt anseende enligt rätten till skydd för privat- och familjeliv i artikel 8 i konventionen. Statliga myndigheter var dock väsensskilda från företag, även statliga ägda sådana som konkurrerade på samma marknad som privata företag. Att låta statliga myndigheter föra talan om förtal lade en oproportionerlig börda på medier. I förevarande fall saknades några legitima skäl såsom regionen ekonomiska intressen eller att anställda tog skada av uttalandena. Det förelåg därför en kränkning av klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

12. C.E m.fl. mot Frankrike (dom 24.03.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – erkännande av föräldrarelation för ex-partner

Klagandena var två olika par där ena parten var biologisk förälder och där klaganden var ex-partnern som hade fostrat barnet men inte erkänts som förälder i juridisk mening.

Europadomstolen konstaterade att även utan att deras relation hade erkänts juridisk så hade barnen och de vuxna kunnat leva ett familjeliv likt det som de flesta separerade familjer lever. Det förelåg därför ingen kränkning av deras rätt till skydd för familjelivet. Frågan var därför om det förelåg en kränkning av rätten till privatliv. I det avseende konstaterade Europadomstolen att det enligt fransk

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

rätt fanns ett antal alternativ till buds, t.ex. kunde den biologiska modern ansöka om en domstolsorder som slog fast deras gemensamma vårdnadsansvar. Det fanns även en möjlighet för lesbiska par att gemensamt erkänna ett barn som bara den ena kvinnan hade fött biologiskt. Om barnet hade blivit myndigt fanns en möjlighet till adoption. Mot bakgrund av statens bedömningsmarginal fann Europadomstolen att det inte förelåg någon kränkning av rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *Callamand mot Frankrike* (dom 07.04.2022) där nekat umgänge med barnet för den vuxna som i praktiken agerat som förälder innan separationen utgjorde en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

13. Nuh Uzun m.fl. mot Turkiet (dom 29.03.2002)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – uppladdning av intagnas korrespondens saknade lagstöd

Klagandena var 14 fångar intagna i olika fängelser. De klagade på att myndigheterna systematiskt laddade upp deras korrespondens.

Europadomstolen konstaterade att rutinen att ladda upp korrespondensen kunde härledas till en instruktion från justitieministern till Åklagarmyndigheten och Kriminalvården. De rörde sig om ett opublicerat internt dokument som inte hade tagits fram i enlighet med någon kompentens att stifta lag eller annan föreskrift. Europadomstolen ansåg därför att laglighetsrekvisitet i andra stycket i artikel 8 inte var uppfyllt och det förelåg därför en kränkning.

Se även *Zayidov mot Azerbajdzjan* (dom 24.03.2022) där konfiskation och förstörandet av en journalists manuskript saknade lagstöd.

14. NIT S.R.L. mot Moldavien (dom 05.04.2022, stor kammare)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen), rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – indraget tillstånd för tv-kanal

Klaganden var en tv-kanal som hade varit verksam sedan 1997 och haft licens att sända nationellt sedan 2004. Från 2009 var kanalen den enda oppositionspartiets huvudsakliga kommunikationskanal. Mellan 2009 och 2012 fick tv-kanalen sanktioner för att vid upprepade tillfällen ha brutit på lagkravet på att skydda pluralism genom att vara neutrala och oberoende. 2012 drogs slutligen kanalens tillstånd in. Återkallandet av licensen överklagades till domstol utan framgång. Överinstansen påtalade att den audiovisuella myndigheten som hade beslutat om återkallelsen inte hade haft något val än att påföra den strängaste sanktionen mot bakgrund av att kanalen hade vägrat hörsamma tidigare avgöranden.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

Europadomstolen konstaterade att den nuvarande lagstiftningen på området hade godkänts av Europarådets experter 2006 även om den hade bedömts som långtgående. Vid prövningen om inhemska myndigheter hade gjort en riktig avvägning mellan motstående intressen konstaterade Europadomstolen att syftet med den tillämpade lagstiftningen var att upprätthålla pluralism. I det avseende menade Europadomstolen att det moldaviska systemet byggde på intern pluralism dvs. att varje kanal hade en objektiv rapportering där olika åsikter fick komma till tals på ett sätt som motsvarade olika politiska hållningar i landet. I många andra system bygger istället systemet på extern pluralism dvs. att det finns en mångfald av medier som ger uttryck för olika åsikter. I de fallen är det istället avgörande att media inte koncentrerades till för få aktörer.

Europadomstolen konstaterade att de långtgående sanktionerna i det moldaviska systemet kunde ha en avkylande effekt och, mot bakgrund av klagandens påstående att sanktionerna hade varit politiskt motiverade och för att undvika godtycke och missbruk, gjorde Europadomstolen en grundlig prövning av den inhemska prövningen. Europadomstolen fann att de inhemska myndigheterna hade gjort grundliga utredningar och det klagandens påstående saknade konkreta bevis. Vidare hade klaganden haft möjlighet att fortsätta med delar av sin verksamhet via sin hemsida och sin YouTube-kanal även om TV-sändningarna upphörde. Klaganden kunde även ha sökt en ny licens efter ett år. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen därför ingen kränkning av klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

I förhållande till äganderätten konstaterade Europadomstolen att klaganden hade underlåtit att efterleva lagkraven för innehavet av en licens trots upprepade sanktioner. Vidare hade tv-kanalen gått med förlust även innan nedstängningen och man kunde därför inte tala om någon ekonomisk förlust av det indragna tillståndet. Europadomstolen bedömde att det inte rörde sig om någon kränkning av äganderätten enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen. Av samma skäl förelåg inte heller någon kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

15. Assemblée Chrétienne Des Témoins de Jéhovah d'Anderlecht m.fl. mot Belgien (dom 05.04.2022)

Fråga om förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) och rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – krav på erkännande av religiös församling för att slippa fastighetsskatt

Klagandena var nio organisationer som hade fastigheter som användes för offentlig religionsutövning i Bryssel. Endast sex erkända religioner kunde undantas från skyldigheten att betala fastighetsskatt och de klagande organisationerna tillhörde inte någon av dessa.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

Europadomstolen konstaterade att regelverket för att bli en erkänd religion inte innehöll tillräckliga skydd mot diskriminering bl.a. eftersom ett erkännande endast kunde ske på initiativ av justitieministern och därefter berodde på lagstiftarens fria skön. Detta levde inte upp till diskrimineringsförbudets krav på rimlig och objektiv motivering till olikbehandling och utgjorde därför en kränkning av förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen i förening med äganderätten.

16. Callamand mot Frankrike (dom 07.04.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – nekat umgänge efter separation

Klaganden hade under två års tid, i praktiken, agerat förälder till ett barn som födds genom konstgjord befruktning med en tredje parts spermier. När klaganden och barnets biologiska mor separerade nekades klaganden umgänge med barnet.

Europadomstolen konstaterade att det hade funnits ett genuint familjeliv mellan klaganden och barnet i två år och artikel 8 i konventionen var därför tillämplig. Vidare noterade Europadomstolen att överinstansen inte hade bedömt att det fanns något behov av en psykologisk bedömning av barnet och frångick underinstansernas beslut att bevilja umgänge. Överinstansen hade inte heller gjort någon egentlig intresseavvägning. Det förelåg därför en kränkning av klagandens rätt till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Frågan om diskriminering på grund av klagandens sexuella läggning hade dock inte åberopats inför de inhemska instanserna och prövades därför inte av Europadomstolen.

Jfr *C.E m.fl. mot Frankrike* (dom 24.03.2022) där Europadomstolen fann att alternativ sätt att få relationen mellan en förälder och ett barn var godtagbara.

17. A.L. mot Frankrike (dom 07.04.2022)

Fråga om rätt till skydd av privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – nekande att fastslå biologiskt faderskap för barnets bästa

Klaganden hade nekats att i juridisk mening förklaras som fader till ett barn som hade fötts inom ramen för ett surrogatarrangemang. De franska domstolarna hade vägt klagandens intresse rätt till privat- och familjeliv och barnets rätt till privat- och familjeliv där principen om barnets bästa gav företräde. Den inhemska processen pågick i totalt sex år. Barnet hade varit fyra månader när processen inleddes och hann bli sex och halvt år innan den var klar.

Europadomstolen fann att de inhemska domstolarna hade gjort en riktigt intresseavvägning mellan motstående intressen. Däremot hade den inhemska processen tagit så lång tid att klaganden stod inför ett *fait accompli*. De inhemska myndigheterna hade därför brustit i sin skyldighet att hantera mål som rör barn

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

skyndsamt vilket utgjorde en kränkning av rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

18. Pavilonis mot Litauen (beslut 07.04.2022)

Fråga om rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) och missbruk av talan (artikel 35 i konventionen) – klaganden lämnade vilseledande information

Klaganden hade köpt ett hus i ett skyddat område. Det pågick förundersökningar om bl.a. mutbrott i samband med att bygglov beviljades i området.

Europadomstolen konstaterade att klaganden hade gett en annan version av de bakomliggande omständigheterna inför Europadomstolen än inför inhemska myndigheter i samband med förundersökningen. Europadomstolen fann att klaganden hade missbrukat sin rätt att klaga till Europadomstolen enligt artikel 35 i och avvisade därför målet.

19. Lings mot Danmark (dom 12.04.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – information om tillvägagångssätt vid eutanasi

Klaganden var grundare av organisationen Läkare för aktiv dödshjälp och inom ramen för det engagemanget lade han upp en guide om olika tillvägagångssätt för att ta sitt liv, vilken medicin som var lämplig, vilken dos som krävdes, fysiska metoder osv. Efter en radiointervju fråntogs han sin läkarlegitimation. Därefter åtalades han för två fall av assisterat självmord och ett fall av försök till assisterat självmord. Han fälldes för samtliga till 60 dagars villkorligt fängelse. Hans ålder sågs som en förmildrande omständighet.

Europadomstolen konstaterade inledningsvis att det var ostridigt att det hade rört sig om ett ingrepp i klagandens yttrandefrihet. Europadomstolen hade således att pröva om ingreppet i förevarande fall var nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Det var inte Europadomstolens uppgift att uttala sig om den danska lagstiftningen var motiverad eller inte. Europadomstolen noterade även att konventionen inte omfattade någon rätt till assisterat självmord. Europadomstolen såg inga skäl att göra en annan bedömning än den som hade gjorts av den danska högsta domstolen. Även om publicering av guiden på internet hade varit laglig så hade konkreta råd till enskilda i de tre fallen som klaganden fälldes för ansett olagliga. Europadomstolen ansåg att varken domen eller straffet hade varit oproportionerligt i förevarande fall.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

20. M.A.M. mot Schweiz (dom 26.04.2022)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) och förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – bristande beaktande av konvertering från islam till kristendom

Klaganden var från Pakistan. Under sin vistelse i Schweiz konverterade han till kristendom. Han nekades likväl skydd i Schweiz. Europadomstolen fann att inhemska myndigheter inte hade beaktat hans konvertering och hur det påverkade hans skyddsbehov i Schweiz och fann att det förelåg kränkningar av hans rättigheter enligt artiklarna 2 och 3 i konventionen.

21. Khasanov and Rakhmanov mot Ryssland (dom 29.04.2022, stor kammare)

Fråga om förbud mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 konventionen) – utlämning av Uzbeker till Kirgizistan

Klagandena hade båda begärts utlämnade från Ryssland till Kirgizistan misstänkta för grov brottslighet. De invände att de riskerade behandling i strid med artikel 3 i konventionen vid ett återvändande. Ryska domstolar bedömde dock att så inte var fallet.

Europadomstolen konstaterade att en prövning av riskerna vid en utvisning eller ett utlämnande på grund av brott måste ske mot bakgrund av situationen i landet vid tillfället för prövningen. Vi Europadomstolens prövning hade oroligheterna som medförde en ökad risk för etniska uzbeker minskat och de senaste landrapporterna identifierade inte någon särskild risk i det avseendet. Misstankarna mot den ena klaganden rörde omständigheter före oroligheterna i landet 2010 och var detaljerade med bl.a. utpekade offer för ekonomisk brottslighet. Den andra klaganden hade upprepade gånger fritt rest in och ut i Kirgizistan och landet hade utfärdat ett nytt pass åt honom. De klaganden hade därför inte visat att de löpte en reell och personlig risk för behandling i strid med artikel 3 i konventionen grundat på deras uzbekiska etnicitet. Det förelåg således ingen kränkning. I samband med domen lyftes den interimistiska ordern om att klagandena inte fick utvisas i avvaktan på Europadomstolens prövning.

Se även *M.N. m.fl. mot Turkiet* (dom 21.06.2022) där Europadomstolen kom till likande slutsats.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

22. Vlahov mot Kroatien (dom 05.05.2022)

Fråga om föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen) – föreningars frihet att välja sina medlemmar

Klaganden hade nekat 15 personer medlemskap i ett litet fackförbund som han företrädde. Han avsattes därefter och dömdes till fyra månaders fängelse för att ha hindrat 15 potentiella medlemmar från att ansluta sig till fackförbundet.

Europadomstolen konstaterade att en organisation såsom ett fackförbund hade rätt att kontrollera vilka som blev medlemmar. Klagandens motiv till at neka medlemskap hade inte haft något diskriminerande syfte utan han hade endast velat skjuta på frågan om anslutning till nästa årsmöte. Europadomstolen fann därför att den fällande domen inte hade varit nödvändig i ett demokratiskt samhälle och det förelåg således en kränkning av mötesfriheten enligt artikel 11 i konventionen.

23. Mesić mot Kroatien (dom 05.05.2022)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och yttrandefrihet (Artikel 10 i konventionen) – ingen kränkning att president fälldes för förtal av advokat

Klaganden var president i Kroatien mellan 2000 och 2010. 2006 anmäldes 11 kroatiska medborgare i Frankrike, däribland klagande, för mord och utpressning. Advokaten som hade gjort anmälan var en kroatisk advokat med praktik i Frankrike. Han påstod att en av de misstänkta som var en känd maffialedare hade finansierat klagandens kampanj år 2000. Saken uppmärksammandes i kroatiska media och klagande sa till sitt försvar att när advokaten kom till Zagreb borde han besöka ett visst psykiatriskt sjukhus där han kunde få effektiv vård. Klaganden dömdes sedermera för förtal av advokaten och förlades att ersätta denne med ca 6 660 euro.

Europadomstolen erinrade inledningsvis att endast flagranta uttalanden vars enda syfte är att förolämpa inte skyddas av artikel 10 i konventionen. I förevarande fall hade klaganden försökt försvara sig själv och således inte enbart försökt förolämpa advokaten. Vid en avvägning mellan motstående intressen fann Europadomstolen att klagandens uttalande hade fått stor spridning i media och Europadomstolen bedömde att detta kunde påverka advokatens rykte och anseende liksom hans privata och professionella liv. Advokaten var inte en offentlig person och han hade inte pekat ut presidenten i några offentliga uttalanden. Klaganden å sin sida, hade inte bidragit till någon debatt av allmänintresse och genom sin position kunde misskreditering av en advokat vara ett effektivt sätt att hindra advokater från att utöva sina professionella åtaganden. Advokaten var dessutom bunden av sekretess och kunde därför inte bemöta klagandens påståenden fullt ut. Inskränkningen i klagandens yttrandefrihet var därför nödvändig i ett demokratiskt

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

samhälle och det förelåg således ingen kränkning av klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

Däremot hade den inhemska processen varit saktfärdig och klagandens rätt till en rättegång inom skälig tid enligt artikel 6.1 i konventionen var därför kränkt.

Jfr *Ponta mot Rumänien* (dom 14.06.2022) där det inte ansågs proportionerligt att ålägga landets fd. premiärminister att betala skadestånd för en kommentar om en annan politiker på Facebook till skillnad från *Pretorian mot Rumänien* (dom 24.05.2022) där det inte utgjorde en kränkning att hålla en chefredaktör ansvarig för publiceringen av nedvärderande värdeutlåtanden utan faktastöd.

24. Solyanik mot Ryssland (dom 10.05.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – föroreningar från begravningsplats

Enligt analyser har klagandens vatten och mark förorenats av den intilliggande begravningsplatsen. Föroreningarna var farliga men det fanns inga bevis att klagandens hälsa faktiskt hade lidit skada.

Europadomstolen konstaterade att begravningsplatsens verksamhet flagrant bröt mot inhemsk rätt trots reprimander från konsumentskyddsmyndigheten. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

25. T.C. mot Italien (dom 19.05.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), religionsfrihet (artikel 9 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – ena föräldern skyldig att inte involvera barn i Jehovas vittne

Klaganden hade efter separationen från modern till sin dotter gått med i Jehovas vittnen. En vårdnadstvist mellan föräldrarna utmynnade i att han beordrades att avstå från att aktivt involvera sin dotter i hans religion.

Europadomstolen fann att klaganden inte hade behandlats annorlunda än modern utan den inhemska domstolen hade endast försökt lösa en uppkommen konflikt mellan föräldrarna. Det förelåg därför ingen diskriminering i förhållande till rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen eller religionsfriheten enligt artikel 9 i konventionen.

Jfr även *Teliatnikov mot Litauen* (dom 07.06.2022) där Europadomstolen upprepade kravet att medlemmar i Jehovas vittnen ska erbjudas ett alternativ till militärtjänst.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

26. Bouras mot Frankrike (dom 19.05.2022)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) – polis sköt fånge under transport

Klagandena var föräldrar till en fånge som hade skjutits till döds under en fångtransport. Polisen som sköt hävdade att han skjutit för att skydda sin kollegas liv.

Europadomstolen konstaterade att de inhemska domstolarna hade gett utförliga motiveringar till sina beslut där de funnit att polisen som sköt uppriktigt hade upplevt att hans kollegas liv hade varit i fara, något som även bekräftades av den forensiska analys som genomförts. Polisens nyttjande av vapnet hade också föregåtts av muntliga varningar och andra försök att stoppa attacken. Europadomstolen fann inte heller att förberedelserna för transporten kunde anses vara bristfälliga. Polisens beslut att använda skjutvapen kunde därför anses vara motiverat och absolut nödvändigt i den mening som avses i artikel 2.2a i konventionen. Det förelåg således ingen kränkning av rätten till liv.

Jfr även *Kutsarovi mot Bulgarien* (dom 07.06.2022) där en fånge dog av hjärtstillestånd under en fångtransport.

27. L.F. mot Ungern (dom 19.05.2022)

Fråga om rätt till skydd av privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – inspektion i hemmet saknade lagstöd

En delegation från borgmästaren kom och inspekterade klagandens hem. Europadomstolen konstaterade att inspektionen i hemmet hade saknat laglig grund och det förelåg därför en kränkning av klagandens rätt enligt artikel 8 i konventionen.

Jfr *Sabani mot Belgien* (dom 08.03.2022) där husarrest saknat laglig grund och således utgjort en kränkning.

28. Alıcı m.fl. mot Turkiet (dom 24.05.2022)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) och förenings- och mötesfrihet (artikel 11 i konventionen) – id-kontroll och frihetsberövande för att förhindra demonstration

Klagandena var 22 personer som var medlemmar in en fackförening. De befann sig på en buss på väg till Ankara för att delta i en demonstration mot en ny lagstiftning för offentliganställda när de stoppades och ombads att identifiera sig och resa tillbaka till sin hemort. När de vägrade frihetsberövades de och ålades därefter att betala administrativa böter som de klagande överklagade utan framgång.

Europadomstolen noterade att de klagandes identitet hade fastställts kl. 04.50 på morgonen men de hade likväl hållits frihetsberövade fram till kl. 14.30 på eftermiddagen. Europadomstolen fann att det hade saknats skäl att frihetsberöva dem efter att deras identitet fastställt och även om frihetsberövande hade varit

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

enligt turkisk lag så var det inte visat att syftet med frihetsberövandet hade kunnat uppnås genom en mindre ingripande åtgärd. Det förelåg därför kränkningar av klagandenas rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5 i konventionen.

Europadomstolen konstaterade också att myndigheterna hade en skyldighet att vidta lämpliga åtgärder för att lagliga demonstrationer skulle genomföras fredligt och säkert och att det låg i sakens natur att en demonstration i viss mån påverkade den vanliga ordningen men att detta inte var tillräckligt för att förbjuda en demonstration. I förevarande fall saknas skäl att befara någon allvarlig ordningsstörning och det förelåg därför även en kränkning av mötesfriheten enligt artikel 11 i konventionen.

Se även *Ekrem Can m.fl. mot Turkiet* (dom 08.03.2022) där fängslandet av deltagare i en protest i en domstol utgjorde en kränkning av mötesfriheten enligt artikel 11 i konventionen och där det även förelåg en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 och 6.3c i konventionen.

29. Arnar Helgi Lárusson mot Island (dom 31.05.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – rullstolsanpassning av kommunala kulturlokaler

Klaganden var rullstolsbunden sedan en olycka. Tillsammans med en förening för ryggradsskadade begärde han skadestånd för att en kommuns lokaler med kulturverksamhet inte var rullstolsanpassade. Hans begäran avslog med motiveringen att kommunen hade en skyldighet att gradvis förbättra tillgängligheten för rullstolsbundna och att förbättringarna skedde gradvis.

Europadomstolen konstaterade att tillgängligheten till byggnaderna ifråga berörde klagandens rätt till personlig utveckling och att etablera och utveckla relationer till andra människor. Artiklarna 8 och 14 i konventionen var därför tillämpliga. Europadomstolen noterade också att generella åtgärder vidtogs för att öka tillgängligheten till kommunala byggnader på Island. I förevarande fall hade kommunen valt att prioritera sport- och utbildningsbyggnader, någon som Europadomstolen bedömde som rimligt. För att göra de aktuella kulturbyggnaderna rullstolstillgängliga med beaktande av den tillgängliga budgeten och med hänsyn till skyddsintresset av de aktuella byggnadernas kulturvärden fanns Europadomstolen att den bristande tillgängligheten inte kunde betraktas som diskriminering i strid med artikel 14 i förening med artikel 8 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

30. Taner Kılıç (no. 2) mot Turkiet (dom 31.05.2022)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – godtycklig frihetsberövande och försök att tysta ordförande för turkiska Amnesty

Klaganden var ordförande för den turkiska avdelningen för Amnesty som frihetsberövades.

Europadomstolen fann att det saknades rimlig misstanke för brott för att motivera ett frihetsberövande både inledningsvis och efter att viss tid förflutit. Klaganden hade inte ersatts för frihetsberövandet på inhemsk nivå. Det förelåg därför kränkningar av artikel 5.1, 5.3 och 5.5 i konventionen. Europadomstolen fann vidare att frihetsberövandet och de efterföljande brottsanklagelserna var kopplade till hans aktivitet som försvarare av mänskliga rättigheter och det rörde sig därför om en kränkning av hans yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

31. H.M.m.fl. mot Ungern (dom 02.06.2022)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) – asylsökande familj i transitzon

Klagandena var ett äkta par med fyra barn. Modern var dessutom höggravid. De sökte asyl och placerades i en barack på den ungersk-serbiska gränsen. Under de första fyra månaderna fick de endast lämna området för läkarbesök. Vid ett läkarbesök för den gravida frun hade maken, inför sina barn, fått följa med i handfängsel och koppel för att agera tolk. Frun hade i något skede hungerstrejkat i protest mot den behandling de erhöll.

Efter födseln av det femte barnet placerades familjen i ett mer öppet boende.

Europadomstolen fann att förhållandena i baracken utgjorde omänsklig och förnedrande behandling av modern och barnen. Likaså utgjorde det omänsklig och förnedrande behandling att låta maken gå till läkarbesöket i handfängsel och koppel. Det förelåg därför en kränkning av artikel 3 i konventionen. Klagandena hade dessutom inte fått sitt frihetsberövande skyndsamt prövat i strid med artikel 5.4 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

32. I.G.D. mot Bulgarien (dom 07.06.2022)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och rätt till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – omhändertaget barns rätt till regelbundna omprövningar

Klaganden hade blivit placerad i en specialiserad institution när han var 11 år. Han vistades där i tre år utan omprövning.

Europadomstolen konstaterade att bulgarisk lagstiftning saknade regler om regelbundna omprövningar av frihetsberövande av minderåriga. Detta var en brist och avsaknaden av omprövning utgjorde en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.4 i konventionen. Därtill borde myndigheter ställt sig frågan om ett så pass långtgående ingripande i den enskildes frihet kunde ha ersatts med mindre ingripande åtgärder. Myndigheterna borde även ha främjat relationen till klagandens mor. Istället hade myndigheterna snarast tillämpat en ”one-size-fits-all”-lösning. Europadomstolen konstaterade därför även kränkningar av rätten till skydd av privat- och familjeliv och rätten till effektiva rättsmedel enligt artiklarna 8 och 13 i konventionen.

Se även *Miklić mot Kroatien* (dom 07.04.2022) där ett förlängt frihetsberövande för tvångsvård utan aktuella medicinska bedömningar utgjorde en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 i konventionen.

33. Patrício Monteiro Telo de Abreu mot Portugal (dom 07.06.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – politiska karikatyrer måste tillåtas

Klaganden som själv var regional politiker hade lagt upp tre karikatyrer, som var en del av serie karikatyrer som en konstnär gjort, på sin blogg. De tre karikatyrerna förställde den regionala demokratiska församlingen porträtterade som nakna grisar. En politiker hade avbildats med blont hår, högklackat och spetsstumpbyxor. Denna politiker stämde klaganden för förtal och som en följd ålades klaganden att betala böter, skadestånd och rättegångskostnader om totalt 5 000 euro.

Europadomstolen konstaterade att de inhemska domstolarna inte hade beaktat Europadomstolens praxis om politisk satir och i vilken kontext de nämnda karikatyrerna hade publicerats. Europadomstolen kunde inte se att den inhemska domstolens slutsats att karikatyren utmålade en politiker som närmast prostituerad och att hon skulle ha en relation till borgmästaren placerad intill henne på bilden gick att utläsa från de faktiska karikatyren. Dessutom porträtterades de flesta på bilden på ett likartat sätt. Europadomstolen fann därför att det, trots statens bedömningsmarginal, förelåg en kränkning av klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

34. Savickis m.fl. mot Lettland (dom 09.06.2022, stor kammare)

Fråga om förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) och rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – skillnad i pension till icke-medborgare

Klaganden var fem ryska medborgare som hade bott och arbetat under flera decennier i Lettland. De erhöll lägre pension än om de hade varit lettiska medborgare.

Europadomstolen konstaterade att intjänade pensionsrättigheter föll inom äganderättens tillämpningsområde och i förevarande fall hade klagandena särbehandlats enbart på grund av deras medborgarskap. För att en dylik särbehandling skulle kunna godtas krävdes tungt vägande skäl. I Lettlands fall handlade det om ett syfte att återuppbygga en nation. Dessutom hade klagandena kunnat erhålla lettiskt medborgarskap om de hade ansökt om det. Europadomstolen fann vid en samlad bedömning att det inte förelåg någon diskriminering enligt artikel 14 i konventionen i förening med artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

35. Xavier Lucas mot Frankrike (dom 09.06.2022)

Fråga om rätt till domstolsprövning (artikel 6.1 i konventionen) – överdrivna formalistiska krav

Enligt den franska kassationsdomstolen borde klagande ha överklagat via en digital tjänst kallad e-barreau. Europadomstolen konstaterade dock att kassationsdomstolen inte hade förklarat hur man skulle gå till väga eftersom det i den plattformen inte fanns ett formulär som var avsett för hans typ av talan. Hans advokat hade t.ex. varit tvungen att fylla i uppgifter i fel fält om han skulle använda den digitala tjänsten. Europadomstolen konstaterade att det saknades legitima skäl att hålla fast vid denna formalitet och att klagande inte haft rätt till domstolsprövning i strid med artikel 6.1 i konventionen.

36. Ecodefence m.fl. mot Ryssland (dom 14.06.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) och mötes- och föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen) – ryska lagstiftningen om utländska agenter underkänns

Klagandena var 73 icke-statliga organisationer aktiva inom olika samhällsfrågor såsom mänskliga rättigheter, miljöskydd, kulturarv, utbildning, socialförsäkring och migration. Vissa av dem tillhör de äldsta och mest etablerade organisationerna såsom Memorial Human Rights Centre, the Moscow Helsinki Group m.fl. Organisationerna hade utan framgång försökt överklaga bedömningen att de betraktades som utländska agenter enligt lagstiftningen som tillkom 2012. Lagstiftningen ålade organisationerna med omfattande och komplicerade redovisningskrav. Bris-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

ter sanktionerades med höga böter. Flera av organisationerna hade blivit tvungna att likvidera sin verksamhet som en följd av utländska agenter lagstiftningen.

I december 2021 beordrades två av klagandena, International Memorial och Memorial Human Rights Centre till likvidation för grova och upprepade brott mot utländska agenter lagstiftningen. Europadomstolen beordrade ryska staten att inte verkställa likvidationen i avvaktan av prövningen av förevarande mål. Europadomstolens order hörsammades dock inte.

Europadomstolen konstaterade att både artikel 10 och 11 i konventionen förutsatte att en inskränkning av yttrandefriheten respektive föreningsfriheten var föreskriven enligt lag. Laglighetskraven ställde vissa krav på lagens förutsägbarhet. I det avseendet konstaterade Europadomstolen att utländska agenter lagstiftningen omfattade organisationers ”politiska aktiviteter”. Begreppet hade tolkats så vitt att vanliga aktiviteter inom civilsamhället såsom miljöfrågor, kulturfrågor och sociala frågor ansågs omfattas. Att lagstiftningen angav att politiska aktiviteter syftade till att påverka beslutprocessen i statliga organ hade i praktiken inte haft någon begränsade inverkan. Dessutom hade uttalanden av direktörerna för organisationerna rutinmässigt ansetts vara hänförliga till organisationerna oavsett om uttalandena hade gjorts i direktörens egenskap av privatperson eller som företrädare för organisationen.

På liknande sätt var tolkningen av lagstiftningens begrepp ”utländsk finansiering” oförutsägbar. Den hade bl.a. omfattat återbetalning av för stora inbetalningar till ett hotell i Oslo och personer anställda vid en organisation hade fått en flygbiljett betald för att medverka vid en konferens. Även donationer från andra ryska subjekt som inte klassades som utländska agenter men som i sin tur kunde ha fått donationer från utlandet omfattades.

Europadomstolen bedömde att lagstiftningen redan av dessa skäl inte levde upp till kravet på förutsägbarhet och att det redan på den grunden förelåg en kränkning av yttrandefriheten och föreningsfriheten enligt artiklarna 10 och 11 i konventionen.

Europadomstolen fann dock att det även fanns skäl att konstatera att lagstiftningen inte var nödvändig i ett demokratiskt samhälle. I det avseendet konstaterade Europadomstolen att begreppet agent normalt användes för att beskriva någon som agerade på instruktion av någon mot ersättning. I förevarande fall ansågs organisationer vara agenter även om det hade full självständighet gentemot donatorn och det var inte möjligt för organisationerna att styrka sitt oberoende.

Även om Europadomstolen kunde se ett legitimt intresse av att kräva transparens av redovisning för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism och extremism så fastslog Europadomstolen att kraven på transparens likväl måste vara proportionerliga i förhållande till föreningsfriheten. Det var inte klarlagt att de klagande organisationerna hade möjlighet till annan finansiering, t.ex. genom statliga bidrag. De saknade med andra ord alternativa finansieringsvägar. Sanktionerna för brott mot utländska agenter lagstiftningen var också höga böter som motsvarade ungefär tre minimiårslöner.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

Europadomstolen fann vid en samlad bedömning att utländska agenter lagstiftningen inte varit nödvändig i ett demokratiskt syfte och att det därför förelåg en kränkning enligt artiklarna 10 och 11 i konventionen även på den grunden.

Se även *Taganrog LRO m.fl. mot Ryssland* (dom 07.06.2022) där Europadomstolen fastslog systematiska kränkningar mot Jehovas vittnen i Ryssland.

37. Algirdas Butkevičius mot Litauen (dom 14.06.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – spridning av avlyssnat material

Klaganden var vid tidpunkten för händelserna premiärminister i Litauen. Under 2015 avlyssnades hans samtal med en borgmästare inom ramen för en förundersökning gällande mutbrott i samband med att skyddade naturområden skulle få en ny klassificering som skulle tillåta exploatering av områdena. Åklagaren lade sedermera ner förundersökningen och sände över förundersökningsmaterialet till en parlamentarisk antikorruptionskommission. I materialet som översändes ingick de hemliga telefonavlyssningarna och åklagaren bifogade ingen notering om att det materialet borde vara sekretessbelagt. När antikorruptionskommissionen därefter höll ett offentligt sammanträde spelades vissa telefonsamtal upp vilket ledde till stora rubriker i media om att rikspolitiker hade dansat efter en borgmästares pipa. Klaganden tillsammans med miljöministern vände sig till åklagare och menade att offentliggörande utgjorde ett straffbart brott mot sekretess. Åklagare ansåg dock inte att något brott hade begåtts och denna bedömning delades av domstolarna som prövade saken.

Europadomstolen konstaterade att de inhemska myndigheterna hade slagit fast att det inte utgjorde någon överträdelse av straffrättsprocessen att åklagaren inte hade förenat det material som översändes till antikorruptionskommissionen med någon from av sekretessförbehåll. Europadomstolen fann ingen anledning att frångå den bedömningen. Vidare noterade Europadomstolen att klaganden inte hade visat att spridningen av telefonsamtalet hade haft någon konkret och påvisbar negativ effekt på hans privatliv även om det är givet att en politikers rykte är central inom dennes professionella liv. Mot den bakgrunden saknades skäl att betrakta spridningen av telefonsamtalet som ett oproportionerligt ingrepp i klagandens rätt till skydd för privatlivet enligt artikel 8 i konventionen.

38. Abdullah Yalçın (No.2) mot Turkiet (dom 14.06.2022)

Fråga om tanke-, samvets- och religionsfrihet (artikel 9 i konventionen) – rätt till gemensam fredagsbön

Klaganden, som avtjänade ett straff för medlemskap i den olagliga organisationen Hezbullah i ett högsäkerhets fängelse, nekades att delta i en gemensam fredagsbön.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

Europadomstolen noterade att Islam inte nödvändigtvis krävde att frihetsberövade höll fredagsbön tillsammans med andra. Det rådde däremot inga tvivel om att klagandens önskan att be med andra bottnade i en genuin önskan att efterleva ett av påbuden i Islam. Religionsfriheten enligt artikel 9 i konventionen var därför tillämplig. Europadomstolen framhöll vidare att de inhemska myndigheterna hade grundat sitt beslut som den generella omständigheten att klaganden var intagen på ett högsäkerhetsfängelse men däremot inte gjort någon prövning av omständigheterna i det enskilda fallet dvs. huruvida klaganden utgjorde någon säkerhetsrisk och på vilket sätt fredagsbönen skiljde sig från andra gemensamma kultur- och rehabiliteringsaktiviteter. Europadomstolen fann att det förelåg en kränkning av klagandens rätt till religionsfrihet enligt artikel 9 i konventionen.

39. De Giorgi mot Italien (dom 16.06.2022)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – myndigheters underlåtenhet att agera vid ex-makes våld och hot

Klaganden hade tre barn med en man. Efter makarnas separation gjorde hon ett flertal anmälningar om hot och våld från exmaken till polisen. En incident föranledde en sjukhusvistelse. De utredningarna som påbörjades var fortfarande under handläggning efter drygt sex år. Även socialtjänsten hade anmält oro.

Europadomstolen konstaterade att åklagare inte hade vidtagit några åtgärder med anledning av den hotbild som fanns mot klaganden och hennes barn. Mot bakgrund av den bevisning som fanns i målet i form av orosanmälningar, sjukhusintyg och vittnesmål av en polis visste eller borde inhemska myndigheter ha vetat att det förelåg en reell och överhängande risk för våld. Myndigheterna hade därför en skyldighet att skydda klaganden och hennes barn. I ljuset av den så kallade Istanbulkonventionen från 2014 hade staten dessutom en särskild skyldighet att utreda våld i hemmet.

Se även *Landi mot Italien* (dom 07.04.2022) där Europadomstolen konstaterade en kränkning av artikel 2 för att myndigheterna brustit att skydda en kvinna och hennes ettåriga son som mördades av hennes partner och *Y m.fl. mot Bulgarien* (dom 22.03.2022) där Europadomstolen även prövade om det var ett systematiskt problem att inte utreda våld i hemmet i Bulgarien.

Jfr också *Stoyanova mot Bulgarien* (dom 14.06.2022) där Europadomstolen krävde att landet betraktar våldsamma attacker mot personer på grund av deras sexuella läggning som grova brott.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

40. L.F. mot Förenade kungariket (beslut 16.06.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – nekat boende till icke-judisk familj i ortodoxt judisk boende

Klaganden var en ensamstående mor med fyra barn varav två hade diagnoser inom autismspektrumet. Hennes boende bedömdes som olämpligt och hon sökte plats på ett judisk-ortodoxt boende för att de hade stora sovrum som passade hennes stora familj. Hon nekades dock med motiveringen att hon inte var judisk. Hennes talan om diskriminering avslogs av inhemska myndigheter med motiveringen att det rådde en exponentiell ökning av antisemitism vilket föranledde ett behov för den judisk-ortodoxa gruppen att leva nära varandra av säkerhetsskäl. Eftersom de ofta hade stora familjer behövde de ofta särskilt stora boenden. Det aktuella boendet utgjorde vidare enbart 1 procent av stadsdelens tillgängliga boenden.

Europadomstolen konstaterade att förbudet mot diskriminering i artikel 14 i konventionen inte förbjöd att olika grupper behandlades olika för att jämna ut faktiska ojämlikheter mellan olika grupper. Staten har i fråga om ekonomiska och sociala frågor en vid bedömningsmarginal och inhemska myndigheter är bättre lämpade att bedöma proportionaliteten. Mot bakgrund av den minimalistiska påverkan som det judiska boendet hade på utbudet i området bedömde Europadomstolen att klagomålet var uppenbart ogrundat.

41. Grosam mot Tjeckien (dom 23.06.2022)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – utnämning av nämndemän inte tillräckligt transparent

Klaganden var utmätningsman ansvarig för bl.a. verkställighet av civilrättsliga domar och skiljedomar å statens vägnar. Justitieministern föreslog att klagande skulle bötfällas för att ha agerat utanför sin befogenhet. Klaganden bestred att så var fallet och menade att han hade haft en generell fullmakt. Saken prövades i landets högsta administrativa domstol som första och enda instans. Klaganden vände sig därefter till den tjeckiska konstitutionsdomstolen och menade att han hade presumerats skyldig i strid med oskuldspresumtionen och att han borde ha haft en rätt till överprövning av ett straff emot honom i enlighet med tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen.

Europadomstolen konstaterade att det rörde sig om ett disciplinärt förfarande som inte utgjorde ett straff i konventionens mening. Artikel 6 i konventionen var dock tillämplig eftersom det rörde sig om en civil rättighet. Europadomstolen konstaterade vidare att den högsta administrativa domstolens sits bestod av 1/3 lagfarna domare och 2/3 nämndemän. Utnämningsförfarandet av nämndemännen saknade specifika kompetenskrav och de nämndemän som till vardags arbetade som utmätningsförrättare eller inom åklagarmyndigheten, som båda var myndig-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

heter som stod under justitieministern, var i ett direkt beroendeförhållande till justitieministern som också var den som initierade det disciplinära förfarandet. Domstolen framstod därför inte som oberoende och rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen hade därför kränkts.

Europadomstolen konstaterade avslutningsvis att Tjeckien hade en skyldighet, enligt artikel 46 i konventionen, att vidta lämpliga åtgärder för att undvika att liknande kränkningar uppstår framöver. Detta innebar dock inte en skyldighet att bevilja resning i tidigare avgjorda mål där samma problem kan anses föreligga.

42. Rouillan mot Frankrike (dom 23.06.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – oproportionerligt straff

Klaganden var en tidigare medlem av en vänsterextrem terrororganisation som var aktiv i Frankrike främst på 80-talet. Han medverkade i radio och uttalade då bl.a. att gärningsmännen vid 2015 års terrordåd i Paris var väldigt modiga och kämpade modigt. Han dömdes för uttalandena till 18 månaders fängelse varav 10 månader var villkorliga.

Europadomstolen delade de inhemska domstolarnas bedömning att uttalanden hade utgjort indirekt uppmaning till våldsam terrorism och att det därför fanns relevanta och tillräckliga skäl att straffa dessa. Däremot ansåg Europadomstolen att straffet på 18 månader varav 10 månader avsåg villkorligt frihetsberövande var oproportionerligt. Det förelåg därför en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

43. Hugh Jordan mot Förenade kungariket (beslut 23.06.2022)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) – ingen jurisdiktion att granska upprepade förseningar i utredning

Klagandens son hade skjutits till döds vid 22 års ålder av en polis. I en dom från 2001 konstaterade Europadomstolen att utredningen av dödsfallet mellan 1992 och 2001 hade varit ineffektiv och utgjorde därför en kränkning av den processuella aspekten av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen. Den inhemska utredningen återupptogs inte förrän 2012.

Europadomstolen konstaterade att efterlevnaden av en tidigare dom från Europadomstolen ankommer Europarådets ministerkommitté och kan inte prövas av Europadomstolen själv. Även om det var beklagligt att den inhemska utredningen inte återupptogs förrän 11 år efter Europadomstolens dom så har Europadomstolen inte jurisdiktion att återigen pröva utredningens saktfärdighet. Klagomålet avvisades därför *ratione materiae*.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05

44. M.D. m.fl. mot Spanien (dom 28.06.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – polisregister med åsiktsregistrering av domare

Klagande är 20 domare som tillsammans med ytterligare 13 domare skrev på ett manifest där de förespråkade att katalanska folket borde ha en rätt att bestämma om Kataloniens självständighet. Den katalanska polisen skapade ett register med domarna som innehöll bl.a. bilder och annan dokumentation. Uppgifter från registret läckte sedermera till media och bl.a. en artikel med titeln ”Konspirationen av de 33 separatistdomarna” publicerades i en rikstäckande tidning.

Europadomstolen konstaterade att polisregistret saknade stöd i lag och därför utgjorde en kränkning av konventionen. Därtill hade läckorna av persondata från registret inte utredds adekvat. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

45. Paparrigopoulos mot Grekland (dom 30.06.2022)

Frågan om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – diskriminering av far till ”oäkta” barn

Klagandens faderskap till ett barn fastslogs genom DNA-prov. Trots att klaganden varit redo att erkänna faderskapet kunde han inte få fullständiga rättigheter som vårdnadshavare. Europadomstolen kunde inte se att det fanns objektiva och legitima skäl att särbehandla fäder till barn födda utom äktenskapet. Det förelåg därför en kränkning av förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen i förening men rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

46. Rusishvili mot Georgien (dom 30.06.2022)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – skyldighet att motivera beslut

Klaganden fälldes för mord. Han klagade på att han i ett inledande skede av processen inte hade haft ett ombud som han valt själv, att viss bevisning inte hade prövats och att juryn inte gav skäl till sitt beslut. Han klagade även på att beslutet att inte ta upp hans överklagande saknade motivering. Europadomstolen fann att den sistnämna bristen på motivering utgjorde en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen. Övriga delar av klagomålet ansågs inte utgöra någon kränkning.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-05